Raport de monitorizare: Discurs public din perspectiva de gen şi a Violența față de Femei în Alegerile

Alegeri prezidențiale 2020 în Republica Moldova, turul I

Autoare: Olga Bîtcă

Iniţiativa este implementată de Platforma pentru Egalitate de Gen, cu suportul UN Women Moldova şi susţinerea financiară a Suediei. Părerile şi opiniile exprimate aici aparţin autorilor şi nu reflectă neapărat punctul de vedere al UN Women, al Organizatiei Natiunilor Unite sau al donatorului.

CUPRINS

I. Sumar excutiv.....2

II. Metodologie de monitorizare și cercetare 3

III. Analiza cantitativă turul I 3

IV. Analiza calitativă/de conținut a discursului public electoral 111

V. Constatări şi recomandări, turul 1 alegeri prezidenţiale 2020 166

CONSTATĂRI 166

Recomandări.....1919

I. Sumar executiv

În campania electorală pentru alegerea preşedintelui Republicii Moldova din 2020 au fost analizate expresiile limbajului de gen utilizat de protagoniștii/-ele campaniei în discursul public, precum și de persoanele media implicați/-te în scrutinulelectoral.

Grupul țintă al monitorizării: Candidatele/ții în alegeri prezidențiale 2020, alți actori implicați în scrutine electorale, precum activistele politice, membrele staff-ului electoral, jurnalistele, comentatoarele și analistele ale domeniului politic.

Inițiativa este implementată de Platforma pentru Egalitate de Gen, cu suportul UN Women Moldova și susținerea financiară a Suediei. Părerile și opiniile exprimate aici aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al UN Women, al Organizației Națiunilor Unite sau al donatorului.

În cadrul discursului public electoral au fost constatate și fixate cele mai marcante expresii precum:

- 3 situaţii de aplicarea de calificative de întărire a unor stereotipuri ;
- 3 cazuri de referiri stereotipice sexualizate despre vestimentaţie, aspect corporal, privilegierea indicilor de aparență fizică și/sau de statut marital;
- 3 cazuri de utilizare a glumelor, umor deplasat, aluzii cu tentă sexuală, vulgarități, cele atestate au fost exprimate în adresa candidatelor sau femeilor;
- 2 situatii de discriminare de gen şi instigare la discriminare;
- 2 situaţii în utilizarea etichetelor jignitoare şi dezumanizare;
- 2 situații al discursului explicit violent și care incită la ură.

Discursul discriminatoriu și sexist, cu stigmatizări ale grupurilor vulnerabile și invizibile s-a intensificat cu apropierea datei alegerilor din turul I și s-a transformat treptat, în premieră, în campanie organizată contra societății civile, inclusiv contra mass-mediei, în speță contra cauzelor promovate și a realizărilor marcante de-a lungul anilor.

În organizarea dezbaterilor se atestă un progres și o rigoare mai mare în comportamentul candidaților/elor, precum și moderarea promptă a comentariilor care incită la discriminare și ură. Dar, se atestă, din nou, insuficiențe la denunțarea sexismelor de către mass-media, în special în cadrul dezbaterilor, inclusiv atenționarea participantelor/-ilor în cazuri de utilizare a practicilor discriminatorii și a mesajelor sexiste.

Dezbaterile televizate au fost dominate de prezența bărbaților candidați, reprezentanţi, delegaţi, experţi şi foamtori de opinie.

S-a constatat absența abordării dimensiunii de gen în programele electorale. Subiecte privind domeniul social specifice femeilor şi bărbaţilor au fost abordate superficial în cadrul programelor electorale, pe alocuri prezente în dezbateri sau întîlniri cu alegătorii/rele.

II. Metodologie de monitorizare și cercetare

Monitorizarea violenței împotriva femeilor în alegerile, ținând cont de specificul alegerilor prezidențiale și-a propus drept scop să monitorizeze următoarele aspecte:

1. Sensibilitatea programelor electorale, măsurilor anunțate la dimensiunea de gen și cea socială
2. Utilizarea formelor la feminin pentru funcții ocupații, profesii în propriile prezentări, discursuri, materiale promoționale de către candidate/-ți, precum și în produsele media de către jurnaliste/-ști;
3. Comunicarea și discursurile candidatelor/candidaților ;
4. Prezența echilibrată a femeilor și bărbatilor la dezbaterile electorale ;
5. Integrarea dimensiunii de gen în dezbaterile electorale de către instituțiile media și concurenții/-tele electorali.

Scopul monitorizării este analiza vizibilității publice (media și spațiul virtual), a problematicii și a limbajului de gen utilizat de protagoniștii/-ele campaniei în discursul public, precum și de persoanele media implicați/-te în reflectarea scrutinului electoral pentru alegerea președintelui Republicii Moldova (octombrie - noiembrie 2020).

Perioada monitorizării: 1 octombrie – 30 octombrie 2020 (primul tur)
04 noiembrie – 13 decembrie 2020 (turul doi)

Grupul țintă al monitorizării

Candidatele/-ții în alegerile prezidențiale 2020, alți actori implicați în scrutinul electoral, precum activistele politice, membrele staff-ului electoral, jurnalistele, comentatoarele și analistele domeniului politic.

III. Analiza cantitativă turul I

Din totalul produselor media, am selectat doar cele care sunt relevante tematicii de gen, analizate pentru a treia oară în Republica Moldova:

- 36 conferințe de presă ale unor persoane publice (Tabel I.);
- 7 emisiuni la care au participat persoane publice/formatori/-oare de opinie (Tabel II.);
- 13 interviuri ale candidaților din presa tipărită, on-line (Euronews, Gordon.ua, Kulminski), radio (Europa Libera), în care putem distinge mărcile limbajului sexist sau nonsexist, exprimate de jurnalist/-ă prin întrebări și de candidați prin răspunsuri (Tabel III.);
- 35 emisiuni de dezbateri (M1, TV8, PROTV, TVR, JurnalTV, N4, Rossia24, IPN, TRM Radio), unde, de asemenea, avem proiecția discursului atât al jurnaliștilor/-telor, cât și a candidatei/-tului (Tabel IV.).

Tabel I.

Conferințe			
nr.	**Titlul**	**Instituția media**	**Data**
1.	Lansare campanie Igor Dodon http://www.canal2.md/news/actualul-sef-al-statului-igor-dodon-s-a-lansat-in-campanie-electorala-in-urmatorii-4-ani-moldova-va-atinge-obiective_127236.html	Canal 2	2.10.20
2.	Lansare campanie Violeta Ivanov https://paranteze.md/news/live-lansarea-in-alegerile-prezidentiale-a-candidatului-partidului-politic-sor-violeta-ivanov	Paranteze.md	2.10.20
3.	Lansare campanie Maia Sandu https://www.youtube.com/watch?v=kEaTRUNcs0s	Privesc.eu	2.10.20
4.	Lansare campanie Renato Usatîi https://www.zdg.md/importante/live-candidatul-partidului-nostru-renato-usatii-s-a-lansat-oficial-in-campania-voi-fi-mereu-sluga-poporului-electorala/	ZDG	2.10.20
5.	Lansare de campanie Andrei Năstase http://www.privesc.eu/Arhiva/92155/Evenimentul-de-lansare-in-campania-prezidentiala-a-candidatului-Partidului-Platforma-Demnitate-si-Adevar--Andrei-Nastase	Privesc.eu	3.10.20
6.	Lansare de campanie Tudor Deliu https://protv.md/livepro/alaturi-de-vlad-filat-si-in-satul-de-bastina-tudor-deliu-s-a-lansat-in-campania-prezidentiala-video---2542173.html	PROTV	3.10.20
7.	Lansare de campanie Octavian Țîcu https://www.youtube.com/watch?v=aQCdl_Wy6Y0	Privesc.eu	8.10.20
9	Lansare de campanie Dorin Chirtoaca https://protv.md/politic/dorin-chirtoaca-s-a-lansat-in-campania-electorala-cum-a-fost-organizat-evenimentul-si-ce-promisiuni-a-facut-candidatul-video---2542950.html	PROTV	10.10.20
10.	Vlog Igor Dodon Raspunde https://www.youtube.com/watch?v=DOj77Gftukw	Youtube.com	9.10.20
11.	Declarații Maia Sandu https://www.facebook.com/watch/?ref=external&v=2566227824518 91	Facebook	16.10.20
12.	Conferință Renato Usatîi https://realitatealive.md/renato-usatii-sus-ine-o-conferin-a-pe-temele-atragerea-turi-tilor-tranzac-ionarea-deputa-ilor-de-dodon-i-	Realitatea.md	16.10.20

	plahotniuc-fraudarea-alegerilor---115985.html		
13.	Vlog Igor Dodon Raspunde https://www.youtube.com/watch?v=G8QXmisHJEI	Youtube.com	16.10.20
14.	Declarații Octavian Țîcu https://www.youtube.com/watch?v=Z7wMi3bJJZM&list=UURfMRKU9POyEX5GYapAZJUw	Youtube.com	20.10.20
15.	Declarații Violeta Ivanov https://diez.md/2020/10/20/video-violeta-ivanov-a-prezentat-programul-sau-electoral-moldova-2024-dupa-discutiile-cu-cetatenii/	Diez.md	20.10.20
16.	Declarații Andrei Năstase https://diez.md/2020/10/20/video-nastase-despre-siguranta-cetatenilor-voi-avea-tolerant%cc%a6a%cc%86-zero-fat%cc%a6a%cc%86-de-lumea-interlopa%cc%86/	Facebook.com	20.10.20
17.	Declarații Andrei Năstase https://realitatealive.md/platforma-da-sus-ine-o-conferin-a-de-presa-in-fa-a-procuraturii-generale---116180.html	Realitatea.md	22.10.20
18.	Vlog Igor Dodon Raspunde https://www.youtube.com/watch?v=mRIS7QAFI_A&t=41s	Youtube.com	23.10.20
19.	Declarații Maia Sandu http://tvrmoldova.md/electorala-2020/maia-sandu-promite-ca-odata-ajunsa-in-functia-de-presedinte-va-creste-pensia-minima-pana-la-2-000-de-lei/	TVR	24.10.20
20.	Conferință Andrei Năstase https://www.privesc.eu/Arhiva/92387/Conferinta-de-presa-sustinuta-de-Presedintele-Partidului-Platforma-Demnitate-si-Adevar--Andrei-Nastase	Privesc.eu	26.10.20
21.	Conferință Violeta Ivanov https://www.privesc.eu/Arhiva/92382/Briefing-de-presa-sustinut-de-Candidata-Partidului-Politic--SOR--la-alegerile-prezidentiale--Violeta-Ivanov	Privesc.eu	26.10.20
22.	Declarații Violeta Ivanov https://unimedia.info/ro/news/59ec2db0c6ed389f/violeta-ivanov-voi-lupta-ca-indemnizatia-unica-la-nasterea-copilului-sa-creasca.html?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=rss	Facebook Unimedia	27.10.20
23.	Declarații Andrei Năstase https://diez.md/2020/10/27/video-nastase-nu-putem-sa-scapam-sansa-sa-ajungem-in-turul-ii-acolo-doar-eu-il-pot-bate-pe-dodon/	Facebook Diez.md	27.10.20

24.	Declarații Octavian Țîcu https://www.ziarulnational.md/octavian-ticu-despre-cele-cinci-angajamente-ale-sale-in-functia-de-presedinte-al-r-moldova/	Ziarul Național	27.10.20
25.	Declarații Igor Dodon https://zugo.md/politica/alegeri-prezidentiale-2020/video-mi-a-ghicit-in-oua-dodon-spune-ca-o-batrana-i-ar-fi-prezis-ca-nu-vom-avea-turul-al-alegerilor-prezidentiale/125975/politica/alegeri-prezidentiale-2020	Facebook Zugo.md	27.10.20
26.	Declarații Maia Sandu https://www.facebook.com/watch/?ref=external&v=713809306149714	Facebook.com	28.10.20
27.	Declarații Andrei Nastase https://newsmaker.md/ro/peste-noi-nu-se-va-mai-trece-nastase-cheama-barbatii-sa-mearga-pe-1-noiembrie-la-sectiile-de-votare-pentru-alegatorii-transnistreni/	Facebook.com Newsmaker	28.10.20
28.	Declarații Maia Sandu https://tribuna.md/2020/10/29/video-discursul-maiei-sandu-in-mai-multe-limbi-vorbite-pe-teritoriul-republicii-moldova/	Facebook.com Tribuna.md	29.10.20
29.	Declarații Violeta Ivanov https://deschide.md/ro/stiri/alegeri/74460/Violeta-Ivanov-promite-locuin%C8%9Be-accesibile-pentru-tineri-dup%C4%83-modelul-programului-de-la-Orhei-500-de-lei-f%C4%83r%C4%83-dob%C3%A2nd%C4%83-rata-lunar%C4%83.htm	Facebook.com Deschide.md	29.10.20
30.	Declarații Dorin Chirtoacă http://tvrmoldova.md/electorala-2020/dorin-chirtoaca-unirea-energie-regenerabila-accesibila-si-protejarea-mediului-inconjurator/	Facebook.com TVR	29.10.20
31.	Vlog Igor Dodon Raspunde https://www.youtube.com/watch?v=LRDmcgPhOjY&t=73s	Youtube.com	29.10.20
32.	Conferință Maia Sandu https://realitatealive.md/maia-sandu-candidata-pas-la-func-ia-de-pre-edinte-sus-ine-o-conferin-a-de-presa---116453.html	Realiatea.md live	30.10.20
33.	Conferință-întrunire publică Renato Usatîi https://www.youtube.com/watch?v=siQ32KKMgPU	Privesc.eu	30.10.20
34.	Conferință Dorin Chirtoacă https://www.youtube.com/watch?v=JdZvDW9Nc2A&feature=emb_logo	Youtube.com	30.10.20
35.	Declarații Andrei Năstase https://www.publika.md/andrei-nastase-roaga-cetatenii-din-diaspora-sa-l-sustina-la-prezidentialele-din-1-noiembrie-ce-le-promite-in-schimbul-votului_3087775.html	Facebook.com Publika.md	30.10.20

36.	Conferință de presă Igor Dodon https://realitatealive.md/declara-ii-de-presa-dupa-edin-a-dintre-igor-dodon-zinaida-greceanii-i-ion-chicu---116605.html http://ntv.md/news/37332 https://a-tv.md/igor-dodon-diaspora-reprezinta-la-modul-real-un-electorat-paralel-al-republicii-moldova/	Realitatea.md	2.11.20

Tabel II.

Emisiune			
nr.	**Titlul**	**Instituția media**	**Data**
1.	Pavel Filip la Politica https://www.youtube.com/watch?v=AvBjLqElxS4	TV8	1.10.20
2.	Politica https://www.youtube.com/watch?v=jaJixt3_58s	TV8	6.10.20
3.	Politica https://www.youtube.com/watch?v=3M-yAYB5JsM&t=2s	TV8	13.10.20
4.	Politica https://www.youtube.com/watch?v=FCKolt7LitY	TV8	15.10.20
5.	Politica https://www.youtube.com/watch?v=FAgBfCwupw4	TV8	21.10.20
6.	Politica https://www.youtube.com/watch?v=PdCKDIZAnZo	TV8	28.10.2020
7.	Politica https://www.youtube.com/watch?v=g48c_K_oirM	TV8	30.10.20

Tabel III .

Interviuri			
nr.	**Titlul**	**Instituția media**	**Data**
1.	Renato Usatîi la Puterea a 4a https://www.youtube.com/watch?v=Shacuf_XDHY	N4	1.10.20
2.	Interviu Maia Sandu Kulminski https://www.youtube.com/watch?v=FjwV_PTnzug	Youtube.com	6.10.20
3.	Octavian Țîcu la Puterea a 4a, la 6 octombrie 2020 https://www.youtube.com/watch?v=2z7xw1yUmBA	N4	6.10.20
4.	Interviu Renato Usatii https://www.youtube.com/watch?v=1BLPYxrqpzE	Europa Liberă	12.10.20
5.	Dorin Chirtoacă la Puterea a 4a, https://www.youtube.com/watch?v=mqy_g_QoNTo	Youtube.com	13.10.20
6.	Andrei Năstase la Cutia neagră	TV8	12.10.20

	https://www.youtube.com/watch?v=hEuT7HFEds8		
7.	Maia Sandu la Cutia neagră https://www.youtube.com/watch?v=0tjiO7gsYog	TV8	19.10.20
8.	Maia Sandu la Puterea a 4a la https://www.youtube.com/watch?v=XWYVWuIHfes	N4	20.10.20
9.	Interviu Tudor Deliu la Unimedia https://unimedia.info/ro/news/ebfcd50a7b309811/uninterviu-electoral-cu-tudor-eliu.html?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=rss	Unimendia.md	22.10.20
10.	Interviu Maia Sandu https://www.youtube.com/watch?v=QM8EiP_m9pY	Europa Liberă	27.10.20
11.	Interviu Maia Sandu https://www.youtube.com/watch?v=cOAVu4dN06w	Euronews	27.10.20
12.	Politica cu Renato Usatîi https://www.youtube.com/watch?v=aICoJ_F7Nz4	TV8	27.10.20
13.	Interviu Igor Dodon https://www.youtube.com/watch?v=8ydgLgW-ZrU	Rossia 24	28.10.20

Tabel IV.

Dezbateri electorale			
Nr.	**Titlul**	**Instituția media**	**Data**
1.	Dezbateri electorale, TVR Moldova Bolea-Sandu și R. Usatîi https://www.youtube.com/watch?v=vj8WC7FQhFA	TVR	7.10.20
2.	Dezbateri electorale, TVR Moldova Țîcu și Terguță- Năstase https://www.youtube.com/watch?v=hVg3zJI6hCM	TVR	8.10.20
3.	Dezbateri electorale, TVR Moldova Chirtoacă și Bujorean-Deliu https://www.youtube.com/watch?v=oITKHdUwdJE	TVR	9.10.20
4.	Dezbateri electorale TVR Moldova Terguță-Năstase și Ivanov absentă, deși inițial confirmase prezența, pentru că Terguță e doar reprezentant. https://www.youtube.com/watch?v=rp3fJRjRpCA	TVR	12.10.20
5.	Dezbateri electorale TVR Moldova ,Chirtoacă și Usatîi absent https://www.youtube.com/watch?v=65KG_HdGKZ0	TVR	14.10.20
6.	Dezbateri electorale TVR Moldova, Năstase și Grosu-Sandu https://www.youtube.com/watch?v=bY_njCetIq4	TVR	15.10.20
	Dezbateri electorale TVR Moldova ,Chirtoacă și Ivanov absentă https://www.youtube.com/watch?v=gYwAr6gl4us	TVR	19.10.20

8.	Dezbateri electorale Mă informez și votez ! O. Țîcu https://www.youtube.com/watch?v=rXYvsLUIh4M	M1	19.10.20
9.	Dezbateri electorale:”Eu vreau să fiu președinte” T. Deliu, V. Ivanov nu s-a prezentat https://protv.md/dezbateri2020/eu-vreau-sa-fiu-presedinte-din-19-10-2020-invitati-tudor-deliu-si-violeta-ivanov-video---2543815.html	ProTV	19.10.20
10.	Dezbateri electorale Mă informez și votez!, Terguță-A. Năstase și D. Chirtoacă https://www.youtube.com/watch?v=eYlEFklnJwg	M1	20.10.20
11.	Dezbateri electorale:”Eu vreau să fiu președinte” https://protv.md/dezbateri2020/eu-vreau-sa-fiu-presedinte-din-20-10-2020-invitati-renato-usatii-si-andrei-nastase-video---2543955.html	ProTV	20.10.20
12.	Dezbateri electorale Mă informez și votez ! Perciun-Sandu și Ivanov 1-a dată prezentă https://www.youtube.com/watch?v=lT167jjW_Dc	M1	21.10.20
13.	Dezbateri electorale:”Eu vreau să fiu președinte”, O. Țîcu și D. Chirtoacă https://protv.md/dezbateri2020/eu-vreau-sa-fiu-presedinte-din-21-10-2020-invitati-octavian-ticu-si-dorin-chirtoaca-video---2544099.html	ProTV	21.10.20
14.	Dezbateri Electorale Alegeri Prezidențiale 2020, Invitați Usatîi și Năstase https://www.youtube.com/watch?v=rITsI0SI6jA	TRM radio	21.10.20
15.	Dezbateri electorale TVR Moldova, Deliu și Gavriliță-Sandu https://www.youtube.com/watch?v=zoZubnho7m0	TVR	21.10.20
16.	Dezbateri electorale Mă informez și votez ! Deliu și Dodon a refuzat dezbaterile https://www.youtube.com/watch?v=8vJMPrBYUIY	M1	22.10.20
17.	Dezbateri electorale TVR Moldova Chirtoacă și Terguță-Năstase https://www.youtube.com/watch?v=thQhtfVIjAk	TVR	22.10.20
18.	Dezbateri electorale:”Eu vreau să fiu președinte”, M Sandu și I. Dodon, Dodon nu s-a prezentat https://protv.md/dezbateri2020/eu-vreau-sa-fiu-presedinte-din-22-10-2020-invitati-maia-sandu-si-igor-dodon-video---2544228.html	ProTV	22.10.20
19.	Dezbateri Electorale Alegeri Prezidențiale 2020 Invitați V. Țurcanu- O. Țîcu, V. Ivanov absentă, T. Deliu https://www.youtube.com/watch?v=pg8Xd5wuJXc	TRM, radio	22.10.20
20.	Dezbateri IPN, Deliu, Terguță-Năstase și reprez. Sandu https://realitatealive.md/dezbateri-ipn-noi-i-pre-edintele-cine-pe-cine-alege-cine-pe-cine-reprezinta-participa-andrei-nastase-	IPN	22.10.20

	platforma-da-maia-sandu-pas-tudor-deliu-pldm---116165.html		
21.	Dezbateri electorale Mă informez și votez !,Țîcu și Cașu-Usatîi https://www.youtube.com/watch?v=n60ZvM_Y260	M1	23.10.20
22.	Dezbateri Electorale Alegeri Prezidențiale 2020 Invitati Dodon, Chirtoaca, Sandu, reprezentant Vladimir Bolea - Sandu si Chirtoaca https://www.youtube.com/watch?v=NXVj29EOUHk	TRM, radio	23.10.20
23.	Dezbateri electorale Mă informez și votez ! Năstase și Ivanov absentă https://www.youtube.com/watch?v=wE-ZGPfR8ls	M1	26.10.20
24.	Dezbateri electorale:"Eu vreau să fiu președinte" https://protv.md/livepro/live-eu-vreau-sa-fiu-presedinte-dorin-chirtoaca-si-tudor-deliu-sunt-invitati-astazi-26-octombrie-la-dezbaterile-electorale-de-la-pro-tv---2544572.html	ProTV	26.10.20
25.	Dezbateri electorale 2 Runde la rînd: 1. Bujoreanu-Deliu, Ion Terguta-Deliu , Ilian Casu - Usatîi 2. reprezentant Sandu Igor Grosu, Țîcu și Chirtoacă https://www.youtube.com/watch?v=gGxIpLsBnd0&t=24s	Jurnal TV	26.10.20
26.	Dezbateri electorale Alege liber, Invitați Usatîi, Năstase, Deliu https://tv8.md/tv8-show/dezbateri-electorale-alege-liber-usatii-nastase-deliu-dodon-26-10-20/	TV8	26.10.20
27.	Dezbateri electorale TVR Moldova,Chirtoacă și Țîcu https://www.youtube.com/watch?v=2w0tvRR7Jnw	TVR	26.10.20
28.	Dezbateri electorale Alege liber Invitați D. Perciun-M. Sandu, O. Țîcu. D. Chirtoacă https://tv8.md/tv8-show/dezbateri-electorale-alege-liber-maia-sandu-octavian-ticu-dorin-chirtoaca-27-10-20/	TV8	27.10.20
29.	Dezbateri electorale Mă informez și votez ! Deliu și Dodon care a refuzat dezbaterile https://www.youtube.com/watch?v=iGkVYY9SQo4	M1	27.10.20
30.	Dezbateri electorale TVR Moldova Terguță-Năstase și Arhiliuc-Deliu https://www.youtube.com/watch?v=EaM6xkB7CP4	TVR	27.10.20
31.	Dezbateri electorale Mă informez și votez ! Chirtoacă și Stamate-Sandu https://www.youtube.com/watch?v=mBI6GuBTpoE	M1	28.10.20

32.	Dezbateri Electorale Alegeri Prezidențiale 2020 Cașu-Usatîi și Bolea- Sandu https://www.youtube.com/watch?v=VlbHJc2E5sk	TRM radio	28.10.20
33.	Dezbateri electorale TVR Moldova,Țîcu și Carp-Sandu https://www.youtube.com/watch?v=PRqb9cQe1aM	TVR	29.10.20
34.	Dezbateri electorale:"Eu vreau să fiu președinte" https://protv.md/livepro/live-eu-vreau-sa-fiu-presedinte-igor-dodon-si-renato-usatii-sunt-invitati-astazi-29-octombrie-la-dezbaterile-electorale-de-la-pro-tv---2544957.html	ProTV	29.10.20
35.	Dezbateri electorale TVR Moldova,Deliu și Ivanov absentă https://www.youtube.com/watch?v=ceCuM4XVRxs	TVR	29.10.20

IV. Analiza calitativă/de conținut a discursului public electoral

Indiciile, ca **mărci ale limbajului sexist** din produsele monitorizate și discursul supus analizei

1. Utilizarea generalizărilor şi a termenilor cu caracter absolut. Utilizarea pluralului masculin înglobant şi utilizarea numelor generice de profesii/funcţii/poziţii.
1.1 Analiza langajului: cele mai frecvente au fost din categoria marginalizărilor sunt pluralurile masculine înglobante la substantive și verbe, precum și denumiri de profesii și funcții la masculin, precum ***Președinte, candidat, sloganul Oameni buni a candidatei Maia Sandu, Stimați concetățeni,*** adresarea lui Igor Dodon, precum și ***oameni, cetățeni***, utilizate de practic toți actorii implicați în procesul electoral a turului 1 și 2. **1.2** Sloganul de campanie și adresarea ***Oameni buni*** a candidatei Maia Sandu constituie o generalizare controversata și un termen mai putin incluziv pentru femei. Sloganul a fost explicat, cel puțin, la 2 emisiuni de dezbateri politice, precum că oameni buni ar însemna integri, cei care nu sunt hoți.
2. Aplicarea de calificative de întărire a unor stereotipuri
2.1 La 15 octombrie 2020, în cadrul dezbaterilor de la TVR Moldova, Andrei Nastase a afirmat în cadrul dezbaterilor electorale și răspunsului la întrebarea despre soluționarea statutului Trasnistriei : ***Iar eu sunt un om, un bărbat hotărît care poate duce lucrurile la bun sfîrșit.***[1] **2.2** La 20 octombrie în cadrul dezbaterilor la ProTV, Renato Usatîi a răspuns la întrebarea referitor la asigurarea egalității de gen : - Ceea ce ține de femei, suntem unicul partid care 50-50 așa cum în lege și primim fonduri pentru asta. ***Uitați-vă ce primariță frumoasă avem***, Dna Cereteu - Primar de Drochia....Ionuța - Primar de

[1] Dezbateri electorale TVR Moldova de la 15.10.20 cu Năstase și Grosu-Sandu, min 41 https://www.youtube.com/watch?v=bY_njCetIq4

Glodeni, D-na Grițco - Consilier municipal Bălți. Dl Botnaru îl întrerupe și zice că asta e sexism, primarița nu e aleasă pentru că e frumoasă și acest mental trebuie depășit.
Dl Usatii - Frumusețea interioară am avut în vedere, dar mie îmi plac femeile, nu bărbații.
- De ce nu ați zis femeie desteaptă atunci ?
- Ale noastre doamne menționate cîștigă mandate de primare, cîștigă cu 60 % mandatul și mai sus. În Bălți sunt împăcați femeile cu bărbații, etniile la fel, toți cu evenimentele lor, de aceea votați suntem cu 70 % la Bălți.
- Problema cu Prima Doamnă cum o rezolvați ?
- Creăm o Comisie speciala.[2]

2.3 La 28 octombrie 2020, *Renato Usatîi s-a arătat deranjat* de faptul că presa de la Chișinău o menajează pe lidera PAS, Maia Sandu și pe liderul Platformei DA, Andrei Năstase.
Opinia primarului de Bălți, din cadrul emisiunii "Politica" de la postul de televiziune TV8: ***"Nimeni nu îl atinge pe acest mare Năstase și pe această prințesă (s.n.) Sandu. Toți bat doar în mine"*** – exprimă o etichetare sexistă, ironică, inadecvată contextului. În cadrul emisiunii "Politica", Usatîi a mai declarat că Maia Sandu este o persoană nepotrivită pentru funcția de președinte al Republicii Moldova, deoarece nimeni nu o va lua în serios:"***Toată lumea râde de Maia Sandu. În schimb de mine nu va râde nimeni, asta este diferența dintre noi.*** Noi avem uneori aceleași viziuni, însă metodele pe care le folosim sunt diferite", a declarat Renato Usatîi, întărind astfel ideea superiorității masculine și credibilității în acest domeniu, cum este politica.[3]

3. Referiri stereotipice sexualizate despre vestimentaţie, aspect corporal, privilegierea indicilor de aparență fizică și/sau de statut marital)

3.1 La 7 octombrie 2020, candidatul Renato Usatîi în cadrul emisiunii „Punctul pe azi" de la TVR, unde a avut loc una dintre primele dezbateri privind alegerile prezidențiale a afirmat despre contracandidata Maia Sandu: „***Maia Sandu este o persoană foarte bună ca primar al orașului Geneva, unde nu-i corupție. S-o încălțat în pantofiori galbeni, merge pe stradă, apeduct este, drumurile sînt bune. Dar aici trebuie de mers în cizme".***[4]

3.2 La 23 octombrie 2020, în cadrul vlogului „Igor Dodon Răspunde", candidatul la funcția de Președinte al R. Moldova, Igor Dodon, a etichetat-o în mod discriminator pe contracandidata sa, Maia Sandu, pe motivul că aceasta din urmă nu are copii: ***„Contracandidații mei, care mâine își iau rucsaciocul și au șters-o din țară. Li-i totuna și de mamă și de tată"*** și ***„Sunteți pentru acei candidați care n-au copii și nu vor să mai aibă"***. Igor Dodon a mai declarat public cu referire la faptul că Maia Sandu nu are copii și următoarele: ***„Atunci ele nu pot avea responsabilitate și nu pot avea activitate politică"***.[5]

[2] Renato Usatîi la ProTV la 20 octombrie 2020
https://protv.md/dezbateri2020/eu-vreau-sa-fiu-presedinte-din-20-10-2020-invitati-renato-usatii-si-andrei-nastase-video---2543955.html
[3] https://www.youtube.com/watch?v=aICoJ_F7Nz4 https://breakingnews.md/usatii-deranjat-de-faptul-ca-presa-de-la-chisinau-o-menajeaza-pe-maia-sandu-si-pe-andrei-nastase/
[4] Dezbateri electorale la TVR Moldova de la 7.10.20 cu Renato Usatii
https://www.youtube.com/watch?v=vj8WC7FQhFA
https://noi.md/md/politica/usatii-sandu-este-o-persoana-foarte-buna-ca-primar-al-orasului-geneva

[5] Vlog Igor Dodon Răspunde de la 23 octombrie 2020

3.3 La 24 octombrie opinia lui Valeriu Reniță e preluată și tirajată: ***"Гарвардский "синий чулок"*** доказала, что может собрать на площади не более сотни человек. Но даже такой отряд Майя возглавить не в состоянии. Жёлтые хризантемы – плагиат. А на плагиат не стоит у солдат."[6] Etichetarea persiflatoare, indirectă, prin prisma vestimentației și a studiilor reprezintă un alt indicator al limbajului sexist atestat în mesajul jurnalistului Valeriu Reniță în adresa candidatei Maia Sandu. Etichetarea "синий чулок" este una denigratoare atribuită în sec. 20, în special, doamnelor necăsătorite cu interese predominant intelectuale și profesionale.

4. Glume, umor deplasat, **aluzii cu tentă sexuală, vulgarități** (cele atestate au fost exprimate în adresa candidatelor sau femeilor)

4.1. Octavian Țîcu la Puterea a 4a, la 6 octombrie 2020 a spus **un banc sexual explicit referitor la performanța CEC de a-l înregistra în ultimul moment** și sub presiunea verificărilor repetate a semnăturilor, chiar de la începutul emisiunii, în răspuns una din primele întrebări :

Este un vechi banc englezesc, un conte bătrîn, care vai de capul lui, s-a căsătorit cu o tînără jună și după prima noapte după nuntă el se trezește, ia un cuțit și zice: Eu am să-ți salvez onoarea ! și-a tăiat un deget și l-a șters de cerceaf și tînăra jună suflă în cearceaf și zice - Și eu am să-ți salvez onoarea! Astfel CEC-ul și noi ne-am salvat onoarea. [7]

Astfel de discursuri sunt jenante, fac parte din comunicarea și comportamentul neadecvat şi creează un climat ostil pentru participanţii/-ele în procesul electoral.

4.2. La 7 octombrie 2020, la dezbaterile electorale la TVR Moldova, Renato Usatîi a făcut o glumă cu aluzie sexuală referitor la Igor Dodon :

Unde sîmbătă trecută a dormit Igor Dodon ? Rîsete[8] se face aluzii la viaţa sexuală şi privată a cadidatului, face parte din comportament neadecvat, care genereză un climat ostil și poate fi la originea sexismelor și hărțuirilor.

4.3. Glumele cu tentă sexuală și/sau sexiste foarte răspîndite pe rețele de socializare, de internauți, de obicei, dar și de unii/unele formatori/re de opinie :

Ele au constituit replicile și consecințele declarației neapropriate a lui Igor Dodon despre ghicitul cu ouă a unei ghicitoare din satul Etulia, UTA Găgăuzia, care i-ar fi comunicat că ar avea șanse mari de cîștig din primul tur al scrutinului.

Astfel, comunicarea defectuoasă, neetică și neapropriată a persoanelor publice și anume, ale ambilor candidati Igor Dodon și în replică, a Maiei Sandu pe Tik Tok, în turul 2, fie și nefiind sexisme explicite, au generat, la rîndul lor, multiple postări ale internauților cu aluzii sexuale, sexisme, hărțuire sexuală la adresa candidaților.

---

https://www.youtube.com/watch?v=yE1Qrm2s7j0&feature=emb

[6] https://telegra.ph/ZHyoltye-hrizantemy--politicheskij-plagiat-10-24

[7] Octavian Ticu la emisiunea Puterea a 4a, min. 1:80
https://www.youtube.com/watch?v=2z7xw1yUmBA

[8] Dezbaterile electorale la TVR Moldova de la 7.10.20
https://www.youtube.com/watch?v=vj8WC7FQhFA

Spre exemplu, întrebare în grup de produse agroalimentar pe Facebook :

- ***Cineva vinde ouă aici ?***
- ***Întreabă de Dodon dacă le mai are !***[9]

5. Discriminare de gen şi/sau instigare la discriminare

5.1 Andrei Nastase, într-o adresare live pe Facebook din 28 octombrie 2020, a declarat: „Platforma DA se organizează din acest moment pentru a apăra Republica Moldova cu propriile sale resurse umane de asaltul oligarhic care se pregătește deja. Deschidem liste de înscriere ***pentru toți bărbații în putere*** ai acestei țări care se simt în stare și sunt pregătiți să meargă alături de noi în zona celor 42 de secții de votare (…) ca să nu permitem fraudarea, transportul organizat al persoanelor din stânga Nistrului". Îndemnul de mobilizare este unul de excludere a femeilor și minimalizare a capacităților inclusiv fizice a acestora de a se opune unor acte ilegale în ziua votului.[10]

5.2 Declarații homofobe au fost făcute la 29 octombrie 2020, de către candidatul Igor Dodon în cadrul emisiei vlogului „Igor Dodon Răspunde". Acestea se referă la libertatea religioasă pe care candidatul afirmă că o susține, dar pledează pentru valorile tradiționale, deoarece tendințele liberale din occident referitor la familie nu sunt binevenite, precum părinte nr. 1 și părinte nr. 2, ca să dispară noțiunea de mamă și tată: ***„Sunt categoric împotrivă, sunt pentru valorile tradiționale, contra marșurilor minorităților sexuale, e important să păstrăm ce am primit de la strămoși. Foarte mulți șefi de stat sunt și ei pentru ele, de exemplu Ungaria, de aceea eu sunt pentru ele."***[11]

6. Etichete jignitoare, dezumanizare

6.1 La 14 octombrie 2020, Liderul mișcării "Antimafie", Sergiu Mocanu, îi compară pe Andrei Năstase și Maia Sandu cu un șobolan și un hamster, ceea ce constituie o dezumanizare jignitoare și denigratoare. În cadrul unui interviu cu Nina Dimoglo, extras preluat și tirajat de către presa afiliată PSRM, Mocanu a declarat că diferența dintre cei doi este că Sandu a beneficiat de mai mult PR :

"Știți care este diferența dintre un șobolan și un hamster? Hamsterul a beneficiat de mai mult PR", a spus Mocanu.[12]

[9] Declarațiile Igor Dodon și Clipul viral de pe Tik Tok cu spargerea a 2 ouă și zbaterea lor de către Maia Sandu
https://zugo.md/politica/alegeri-prezidentiale-2020/video-mi-a-ghicit-in-oua-dodon-spune-ca-o-batrana-i-ar-fi-prezis-ca-nu-vom-avea-turul-al-alegerilor-prezidentiale/125975/politica/alegeri-prezidentiale-2020
https://zugo.md/politica/video-omleta-sau-scrob-un-filmulet-publicat-de-maia-sandu-pe-tiktok-a-devenit-viral/127991/politica
https://zugo.md/politica/video-omleta-sau-scrob-un-filmulet-publicat-de-maia-sandu-pe-tiktok-a-devenit-viral/127991/politica

[10] Adresare către alegători și apel la mobilizare Andrei Năstase la 28 octombrie 2020
https://newsmaker.md/ro/peste-noi-nu-se-va-mai-trece-nastase-cheama-barbatii-sa-mearga-pe-1-noiembrie-la-sectiile-de-votare-pentru-alegatorii-transnistreni

[11] Vlog Igor Dodon Răspunde de la 29 octombrie 2020
https://www.youtube.com/watch?v=LRDmcgPhOjY

[12] Extras interviu cu Sergiu Mocanu, formator de opinie de la 14 octombrie 2020

6.2 La 15 octombrie 2020, jurnalistul Nicolae Josan a postat pe Facebook o opinie, preluată și tirajată de către mass-media afiliată PSRM :

"Prin acțiunile ei provinciale, "moldovenești", cu aroganță și încăpățânarea kokilarească, cu apucăturile astea de "păpușa mofturoasă", cred ca nu are ce caută în politica serioasă, mai ales în politica asta de la noi, unde nu e suficient să fii doar "un om de stat", sau "o ființă firavă, frumoasă și cu studii …".[13]

7. Discurs explicit violent și care incită la ură

7.1 La 9 octombrie 2020, în cadrul vlogului Igor Dodon Raspunde, candidatul Igor Dodon a efectuat declarații explicit violente referitor la lupta cu corupția. Amintim, ca pedeapsa cu moartea este interzisă și abrogată în regiune la insistența Consiliului Europei și constituie o realizare dreptomistă : **„Cineva mi-a recomandat să-i punem la perete și să-i împușcăm, ca în China. Acolo sunt împușcați câte o mie, dar la noi măcar câte o sută pe an (…). Unii fură un miliard și stau 5 ani la închisoare. Noi să împușcăm în primul an 100, iar apoi câte 50", a declarat Igor Dodon.**[14]

7.2 Reținem, de asemenea, postările regulate, declarațiile frecvente despre pregătirea unei revoluții de culoare în Moldova, contra Convenției de la Istanbul, contra activității societății civile, exprimate de către deputatul PSRM Bogdan Țîrdea :

"Aceste ONG-uri sunt folosite ca instrument de dirijare externă a țării, capturare a minții, cucerire non-armată, de tip hibrid".[15]

Astfel de declarații antagonizează societatea, alegătorii și incită la ură.

---

http://evenimentul.md/sergiu-mocanu-eu-intotdeauna-ii-compar-pe-nastase-si-sandu-cu-un-sobolan-si-un-hamster/

[13] Opinie jurnalist Nicolae Josan la 15 octombrie 2020
https://telegraph.md/activist-ppda-despre-candidata-pas-la-prezidentiale-cu-apucaturile-astea-de-papusa-mofturoasa-cred-ca-nu-are-ce-cauta-in-politica-serioasa/

[14] Vlog Igor Dodon Răspunde de la 9 octombrie 2020
https://www.privesc.eu/Arhiva/92202/Igor-Dodon-Raspunde
https://cotidianul.md/2020/10/09/cum-vrea-dodon-sa-lupte-cu-coruptia-cineva-mi-a-recomandat-sa-i-punem-la-perete-si-sa-i-impuscam-ca-in-china/

[15] Declarații Bogdan Țîrdea la conferința de presă de la 21 octombrie 2020
https://livenews.md/bogdan-tirdea-reteaua-soros-condusa-de-adevarati-baroni-ai-societatii-civile-nu-adus-valoare-adaugata-societatii-moldovenesti/
http://livenews.md/ong-urile-din-reteaua-soros-s-au-implicat-activ-mai-multe-evenimente-din-moldova/
http://today.md/2020/10/22/ong-urile-din-reteaua-soros-au-bugete-de-pana-la-23-milioane-de-euro/
https://noi.md/md/politica/declaratie-sorosii-sint-oameni-care-vind-suveranitatea-tarii-lor-video
http://ntv.md/ru/index.php?newsid=37069

V.Constatări şi recomandări, turul 1 alegeri prezidenţiale 2020

CONSTATĂRI

La începutul campaniei electorale pentru alegerile prezidențiale a fost lansată platforma gender.monitor.md, dedicată colectării, stocării și ilustrării geografice a cazurilor de violență (verbală, fizică, psihică) asupra femeilor în alegeri, a cazurilor de discriminare de gen și sexism. Respectiv, 150 de semnalări de sexisme în spațiul public, alegeri și acte de violență în diverse forme au fost semnalate pe platforma www.gender.monitor.md și colectate o serie de constatări prealabile ale fenomenului Violența față de femei.

În pofida unui început calm de campanie, se atestă o creștere exponențială, cu caracter de campanie organizată a hărțuirii și atacurilor asupra unei singure candidate, în special din partea contracandidaților, precum și a exponenților partinici.

Dezbaterile televizate, în special, au fost dominate de prezența bărbaților candidați, deoarece Violeta Ivanov a refuzat participarea fără a delega reprezentanți/-te, excepție fiind participarea la emisiunea de dezbateri de la televiziunea publică M1, iar Maia Sandu a delegat preponderent reprezentanți bărbați.

Astfel, din momentul lansării platformei www.gender.monitor.md, la 8 octombrie 2020, au fost raportate înspre 150 de cazuri de mesaje sexiste și discurs instigator la discriminare în spațiul public**,** precum și de violență împotriva femeilor în alegeri.

Discursul discriminatoriu și sexist, cu stigmatizări ale grupurilor vulnerabile și invizibile s-a intensificat cu apropierea datei alegerilor din turul I și s-a transformat treptat, în premieră, în campanie organizată contra societății civile, inclusiv contra mass-mediei, în speță contra cauzelor promovate și a realizărilor marcante de-a lungul anilor.

În cadul emisiunilor televizate, dezbaterilor electorale se atestă faptul că prezența femeilor este dominată de prezența bărbaților candidați, politicieni, reprezentanți delegați, precum și experți, comentatori politici din mai multe motive :

1. 13 Grupuri de inițiativă înregistrate de CEC, dar din 13 potențiali candidati, doar 2 au fost femei și din 8 candidați admiși în cursa electorală, doar 2 candidate femei.
2. Dna Ivanov nu s-a prezentat și nu a expediat reprezentanți/te la aproape toate dezbaterile, cu excepția unei dezbateri la M1.
3. Igor Dodon și Maia Sandu au refuzat să fie prezenți la dezbaterile electorale televizate din turul 1. Maia Sandu a participat la emisiuni politice și una de dezbateri electorale, la PROTV. Iar Igor Dodon a participat la cîteva emisiuni politice.

4. Referitor la dezbaterile televizate electorale, Maia Sandu a delegat preponderent doar bărbați la dezbateri, cu excepția a 2 dezbateri la M1 și la TVR Moldova, la care au participat femei din conducerea PAS: ex-ministrele Olesea Stamate și Natalia Gavriliță.
5. Maia Sandu a mai acordat unele interviuri îndelungate unor posturi, dar ele au fost slab preluate în mass-media cu impact și audiență.
6. La emisiuni politice au fost invitați, practic, doar bărbați din partea comentatorilor politici și formatorilor de opinie.
7. Deținerea sau influența resurselor mass-media, precum televiziuni și portaluri preponderent de către politicieni bărbați.

Rapoartele de monitorizare ale altor entități, la fel, au atestat dominarea spațiului televizat și on-line de către bărbați.[16]

În programele electorale ale candidatelor/-ților, s-a constatat absența abordării dimensiunii de gen. Subiecte privind domeniul social specifice femeilor şi bărbaţilor au fost abordate superficial în cadrul programelor electorale, pe alocuri prezente în dezbateri sau întîlniri cu alegătorii/rele.

Grupurile vulnerabile, mai ales cele excluse de societate, au fost absente din discursul public și electoral. Dimensiunea de gen fiind cel mai des abordată cel mai mult la subiectul privind alocarea de pensii, însă fără specificarea inegalităţilor de gen la acest subiect. - absentă, de exemplu mărirea pensiilor, dar nu și egalarea între femei și bărbați. Regretabil, dar cuvîntul ***femeie, femei,*** foarte rar pronunțat de toți candidații/ele.

În schimb, au fost vizate grupurile vulnerabile și excluse în discursurile de ură, incitare la discriminare, sexismele și violența de gen.

Postări, narative defavorabile candidatelor femei, cu langaj degradant și denigrator, știri false cu sexisme, incitare la discriminare a femeilor și altor grupe vulnerabile cu elemente de discurs de

[16] De partea cealaltă, candidata Partidului Acțiune și Solidaritate, Maia Sandu, a apărut cel mai des într-un context negativ, care a defavorizat-o (de 84 de ori), iar pe candidata Partidului Politic „Șor", Violeta Ivanov, au defavorizat-o cele mai puține materiale jurnalistice (5). Astfel am avut în total 1275 de surse în această perioadă, însă aproximativ 65% dintre ele, din aceste surse, au fost de genul masculin și numai aproximativ 11% au fost de genul feminin. Iar 24% din cazuri genul nu a fost specificat de către autorii acestor materiale", a precizat Petru Macovei. https://www.ipn.md/ro/igor-dodon-concurentul-electoral-cu-cea-mai-mare-vizibilitate-8008_1076857.html La mijlocul lui octombrie în presa on-line monitorizată, cele mai multe apariții le are candidatul independent Igor Dodon, majoritatea în context pozitiv.
https://radiochisinau.md/opinie-discriminarea-clara-a-unor-candidati-demonstreaza-cat-de-mare-este-miza-alegerilor---119138.html

Conform monitorizării CJI, 4 din 10 posturi monitorizate în septembrie și octombrie l-ar fi favorizat pe Igor Dodon și prezentat în context pozitiv
https://www.ipn.md/ro/patru-din-zece-posturi-tv-l-au-favorizat-pe-7967_1076583.html
https://radiochisinau.md/raport-in-plina-campanie-electorala-unele-televiziuni-continua-sa-faca-partizanat-politic-si-sa-favorizeze-anumiti-candidati-pentru-functia-de-presedinte---118982.html

ură, au fost create și răspîndite regulat de către formatori de opinie, comentatori politici, politicieni și deputați, cu o largă preluare de către mass-media afiliată, în special portaluri on-line.[17]

Unele intimidări și sexisme au fost îndreptate și împotriva exponentelor mass-media, precum moderatoare și jurnaliste și s-au manifestat prin tentative de preluări de control a moderării emisiunii, neacceptarea regulilor desfășurării dezbaterilor și emisiunii, avansarea complimentelor sexiste în defavoarea competențelor profesionale jurnalistice.

Absența subiectelor care ar viza dimensiunea de gen a fost resimțită și în cadrul dezbaterilor electorale, inclusiv din partea moderatoarelor/moderatorilor. Iar derapajele și discursurile discriminatorii și sexiste nu au fost taxate. Astfel, în organizarea dezbaterilor electorale, emisiuni politice de dezbateri, întrebările ONGurilor partenere de organizare ale dezbaterilor electorale, dar și în răspunsurile candidaților/elor, dimensiunea de gen, practic a fost absentă, în pofida unei prezențe sporite a politicelor sociale menționate și/sau dezbătute.

De exemplu, cîțiva candidați regulat menționau mărirea pensiilor precum una din priorități, uneori se dădeau ca exemplu anume femei în etate și situația lor precară, dar nici o candidată sau candidat nu a menționat ca măsură egalarea pensiilor, dar și salariilor, între femei și bărbați.

În organizarea dezbaterilor se atestă un progres și o rigoare mai mare în comportamentul candidaților/elor, precum și moderarea promptă a comentariilor care incită la discriminare și ură.

Dar, se atestă, din nou, insuficiențe la denunțarea sexismelor de către mass-media, în special în cadrul dezbaterilor, inclusiv atenționarea participantelor/-ilor în cazuri de utilizare a practicilor discriminatorii și a mesajelor sexiste.

Dezbateri electorale Mă informez și votez! de la M1, în spatele candidaților/-elor, mai exact, pe dreapta și stînga, sunt banere în care doar 2 candidați bărbați sunt vizibili, pe cînd pe al 3lea baner e prezentă diversitatea.[18]

Concluzie: Prin urmare, discriminarea femeilor în alegeri, în diverse forme, rămâne a fi una cu caracter sistemic, partinic și instituționalizat. Mai mult, au crescut șansele incidenței unor atacuri concertate, în special, contra unei candidate. Acest fenomen afectează, în general, participarea femeilor nu doar în alegeri, dar și în viața publică, precum participarea la luarea deciziilor.

---

[17] Pavel Postică a menționat că asociația „Promo-LEX" constată creșterea numărului de cazuri de discurs de ură și instigare la discriminare de circa 2,6 ori. Asociația „Promo-LEX" atrage atenția asupra faptului că acest tip de discurs afectează nu doar candidații, dar și persoanele care fac parte din diferite grupuri sociale (femei, persoane LGBT, persoane cu dizabilități etc). În același timp, asociația „Promo-LEX" constată că în niciunul dintre „cazurile de discurs de ură sau instigare la discriminare înregistrate la posturile de televiziune, moderatorii emisiunilor nu au reacționat". http://www.infotag.md/politics-ro/287991/

[18] Dezbatere electorală la Moldova 1 https://www.youtube.com/watch?v=rXYvsLUIh4M

Recomandări

1. Semnalarea sexismelor și a violenței față de femei în alegeri (VIFA) pe platforma www.gender.monitor.md și denunțarea lor în public;

2. Instruirea candidatelor și candidaților, precum și a exponenților partinici în domeniul drepturilor omului, femeilor și a discursului non-sexist, non-discriminator și non-violent;

3. Candididatele/-ții să participe la dezbaterile electorale televizate organizate;

4. Denunțarea sexismelor de către mass-media, în special în cadrul dezbaterilor, inclusiv atenționarea participantelor/-ilor în cazuri de utilizare a practicilor discriminatorii și a mesajelor sexiste;

5. Invitarea femeilor în calitate de experte, formatoare de opinie, căci au fost lipsă în această campanie, participante a dezbaterilor politice și electorale;
6. Utilizarea formelor de feminin de către candidate și candidați în raport cu candidatele, alegătoarele, jurnalistele și în denumirea profesiilor, funcțiilor (de exemplu, Președintă, Ombudswoman, Ombudsperson);

7. Substituirea cu pluralurile substantivelor și verbelor înglobante masculine cu cele feminine sau neutre (de exemplu, oameni – persoane; cetățeni și cetățence; alegători și alegătoare);

8. Crearea instituțiilor și instrumentelor pentru combaterea știrelor false și propagandei nocive securității statului, proceselor democratice, caracterului liber și corect a alegerilor;

9. Reglementarea spațiunui on-line ; Campanii de advocacy pe lîngă administrația rețelor de socializare întru cenzurarea mai mare a încălcărilor drepturilor omului, sexismului și tuturor formelor de haiting (incitare la ură), cyberbuling (hărțuire online);

10. Dezvoltarea și implementarea inteligenței artificiale întru detectarea și denunțarea langajului sexist și violent în spațiul public.

11. Modificarea legislaţie pe a permite adresarea contestărilor privind atacul la persoană, discurs discriminator de către terţe persoane.